

Muallim Rifat Eğitim Fakültesi Dergisi
Journal of Muallim Rifat Faculty of Education

ISSN: 2667-5234

Demokrat Parti'deki Kadın Öğretmen Milletvekilleri: 1957 Milletvekili Seçimleri

Nermin Zahide AYDIN**

Makale Bilgisi	ÖZET
<i>Geliş Tarihi:</i> 10.07.2024	Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte her alanda yenilik çalışmaları başladı. Cumhuriyetin ilk yıllarında okuma yazma oranı oldukça düşüktü. Kızların
<i>Düzeltilme Tarihi:</i> 25.07.2024	neredeyse tamamı okuma yazma bilmiyordu. Fakat ülkenin kalkınması için herkesin eğitim alması gerekti. Kısa bir süre sonra eğitimle ilgili çalışmalara
<i>Kabul Tarihi:</i> 31.07.2024	başlandı. Latin alfabesi kabul edildi. Ülkenin çeşitli yerlerine okullar açıldı. Açılan bu okullarda kız öğrenciler eğitim aldılar. Çalışma hayatına atılarak, çeşitli meslek
<i>Basım Tarihi:</i> 31.07.2024	dallarında çalışmaya başladılar. Mesleklerinde başarılar elde ettiler. Çalışma hayatına atılan kız öğrencilerden Ayşe Günel, Emine Piraye Levent ve Hilal Ülman öğretmen olarak vatana hizmet ettiler. Öğrencileri yetiştirerek onların da devletin kalkınmasında etkili olması için çalıştılar. Meslek hayatlarındaki bu başarıları, onları daha farklı alanlara hizmet vermelerine neden oldu. Her üçü de siyasete atılarak Demokrat Parti'den (DP)milletvekili seçildiler. Milletvekili seçildikten sonra eğitim öğretim alanında alınan kararlarda etkili oldular. Fakat Demokrat Parti'nin iktidardan indirilmesi, kadın milletvekilleri için sorunlu günlerin başlamasına neden oldu. Çeşitli davalardan yargıldılar ve ceza aldılar. Bu cezalar aktif siyasi hayattan vazgeçmelerine neden oldu. Ayrıca kadınların iş hayatına geçmeleri konusunda kısa bir dönem duraklama yaşanmasına neden oldu.
	Anahtar Sözcükler: Öğretmen, Demokrat Parti, kadın, milletvekili.

Female teacher Deputies in the Democratic Party: 1957 Parliamentary Elections

Article Info	ABSTRACT
<i>Received:</i> 10.07.2024	With the proclamation of the republic, innovation studies started in every field. In the first years of the republic, the literacy rate was quite low. Almost all of the girls were illiterate. But for the development of the country, everyone had to get an
<i>Revised:</i> 25.07.2024	education. After a short time, studies on education began. The Latin alphabet was adopted. Schools have been opened in various parts of the country. Female
<i>Accepted:</i> 31.07.2024	students received education in these schools that were opened. Having entered the working life, they began to work in various professional branches. They have
<i>Published:</i> 31.07.2024	achieved success in their professions. Ayşe Günel, Emine Piraye Levent and Hilal Ülman, who were among the female students who started working life, served the country as teachers. By educating students, they also worked to make them effective in the development of the state. These achievements in their professional lives have led them to serve more different fields. All three of them entered politics and were elected deputies from the Democratic Party. After being elected as a deputy, they were influential in the decisions made in the field of education and training. However, the removal of the Democratic Party (DP) from power caused

** Doç. Dr., Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Kilisli Muallim Rifat Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi ABD, Kilis, Türkiye, nzahideaydin@hotmail.com

---

the beginning of problematic days for women lawmakers. They were tried and sentenced for various cases. These punishments caused them to give up active political life. It also caused a short pause in women's transition to business life.

Keywords: Teacher, Democratic Party, women, deputy

---

1. GİRİŞ

Osmanlı Devleti döneminde uzun süren savaşlar, devletin yıkılmasıyla sonuçlanmış mevcut topraklar üzerinde artık yeni bir devlet filizlenmeye başlamıştı. Fakat yeni kurulan devletin kalkınması için eğitimden sanayiye kadar hemen hemen her alanda kalkınma hamlelerinin yapılması gerekti. Bununla birlikte kendi küllerinden doğan yeni bir devletin inşası oldukça zordu. Yapılması gereken kadın erkek, genç yaşlı demeden Türk milletinin durmadan çalışması, devletin geleceği için fedakârlık yapmasıydı. Milli Mücadele döneminde fedakârlığını gösteren Türk milleti, aynı azim ve kararlılığını sonraki süreçte de göstermekten geri durmayacaktı. Fakat önemli bir sorun vardı. Cumhuriyetin ilk yıllarında nüfusun sadece onda biri okuma yazma biliyor, o dönemde iş gücünün önemli bir bölümünü oluşturan erkek nüfusun çoğu savaşlarda şehit olduğu için artık kadınların da çalışma hayatına atılması gerekiyordu. Fedakâr Türk kadını bazen evinde çalışarak ailenin huzurunu sağlamış, bazen tarlada çalışarak aile ekonomisine fayda sağlamış, bazen de tereddüt bile etmeden Milli Mücadelede yerini alarak ülke savunmasına katkıda bulunmuştu. Türk kadınına artık yeni bir misyon eklenmekte ve Türk milletinin yoktan var olma savaşı başlamak üzeredir. Her ne kadar toplumda genel kanı kadının ev işleri ile meşgul olması olarak kabul görse de kadınlar da tıpkı erkekler gibi değişik mesleklerde çalışarak başarılı olabileceklerini gösterecektir (Doğramacıoğlu, 2018). Kadınların da dahil olduğu cumhuriyetin ilk yıllarında okuma yazma seferberliği ile başlayan süreç, Mustafa Kemal Atatürk'ün kadınlara birtakım hakları vermesi ile birlikte ivme kazanarak, Türkiye'de çok partili demokratik hayata geçilmesiyle devam etmiş, 1957 genel seçimlerinde parlamentoya sekiz kadın milletvekili girmiştir. Toplam 602 milletvekili sayısına oranla kadın vekil sayısının oranı % 1.35 olmuştur (Onur, 2019.). Kadınların parlamentoda temsil oranı yeterli olmamakla birlikte seçilen kadın milletvekillerinden üçünün öğretmen kökenli olması veya öğretmenlik yapması, ülkenin eğitim sorunlarının farklı pencereden ele alınışı bakımından önem taşır. Meclise giren sekiz kadın milletvekilinden yedisi Demokrat Parti'den seçilmiş (Topçu, 2019), parlamentoya girerek İstanbul'dan milletvekili seçilen (Bilim, 2014) ve daha önce öğretmenlik yapan Ayşe Günel, Hilal Ülman ve Emine Piraye Levent Meclis'te öğretmenlerin sorunlarını dile getirerek, öğretmenlik mesleğinin ve öğretmenlerin daha iyi bir noktada olmaları için gayret sarf etmişlerdir (Şimşek, 2022). Yapılan bu çalışma ile 1957 milletvekili seçimlerinde milletvekili seçilen kadın öğretmenlerin Meclisteki çalışmaları incelenerek, öğretmenlik mesleğinin sorunlarını çözme konusundaki gayretleri ile Türk kadınının sadece ev hanımı olarak değil, sosyal hayatta ve çalışma hayatında da başarılı olduğu ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

1. 1957 SEÇİMLERİNDE DEMOKRAT PARTİ'DEN SEÇİLEN ÖĞRETMEN KÖKENLİ KADIN MİLLETVEKİLLERİ VE FAALİYETLERİ

1.1. Emine Piraye Levent

1915 yılında İstanbul'da doğan Emine Piraye Levent, Necmi ve Nezihe Yüceer çiftinin kızıydı (Şahin, 2010). Emine Piraye Levent, İstanbul Kız Lisesi'ni bitirdikten sonra, eczacılık fakültesinde öğrenimine başladı. Eczacılık fakültesini 1936 yılında tamamladı ve ardından 1939 ile 1943 yılları arasında fizik kimya öğretmeni olarak Aydın Ortaokulu'nda görev yaptı (Belen, 2018). 1952

yılında serbest eczacı olarak Aydın'da (Çolak, 2017), Aydın Emniyet Eczanesi'ni açarak çalışmaya başladı (Şahin, 2008). Aynı tarihte DP İl İdare Heyeti'nde görev aldı (Belen, 2018). Fakat bu esnada öğretmenlik yapmaya devam etti (Şahin, 2010). Kendisi gibi eczacı olan eşini kaybeden Piraye Levent'in (BCA, 10.9.0.0/261.799.7, s.4) iki çocuğu vardı (Şahin, 2010).

Çok yönlü çalışmalarıyla tanınan Emine Piraye Levent aynı zamanda birçok dernekte görev aldı. Bu derneklerden biri de Türk Kadınlar Birliği idi. Türk Kadınlar Birliği, İstanbul Mebusu Nazlı Tlabar'ın başkanlığında Ankara'da kurulmuş, dernek üyeleri tarafından farklı şehirlerde şubeler açılması için çalışmalara başlanmıştı. Derneğin farklı şehirlerde şubelerinin açılmasına, derneğin üyesi Emine Piraye Levent de destek olmuştu. Derneğin toplantılarında sosyal etkinliklerin yapılması için bazı kararlar alınmış, 5 Mayıs 1955 tarihinde vilayet makamında diğer bayanlarla yapılan toplantıda birlik tarafından 8 Mayıs 1955'te Türkiye'de yapılacak Anneler Günü için çeşitli kutlama etkinlikleri planlanmıştı. Yapılacak toplantıda şehrin valisinin Kadınlar Birliği'nin çalışmalarına destek olacağı bilinmesine rağmen, yeterli katılım sağlanamadığı için toplantı ertelenmişti. Daha sonraki günlerde dernekte ve kendi mesleğinde çalışmalarını yürüten Emine Piraye Levent, bir süre sonra 1957 yılında yapılan genel seçimler sonunda DP Aydın milletvekili olarak parlamentoya geçiş yaptı (Acar, 2007).

Cumhuriyet döneminin kadın milletvekilleri siyasi bir mücadeleden çok Atatürk tarafından özellikleri dikkate alınarak seçilmiş ve Meclise girmişlerdi. Bu gelenek İsmet Paşa ve Celal Bayar'ın dönemlerinde de devam etti. Emine Piraye Levent, Celal Bayar'ın Meclise girmesini uygun gördüğü kadın milletvekillerindendi (Şahin, 2010). Bu nedenle 1957 genel seçimlerinden önce, Aydın ilinde aday milletvekilleri arasında Emine Piraye Levent de yer aldı (Gök, 2022). Esasında Emine Piraye Levent'in eşi Aydın'da DP'yi ilk kuranlar arasında yer almaktaydı. Muhitinde çok sevilmesine ve bütün ısrarlara rağmen 1950 ve 1954'teki genel seçimlerde aday olmadı. Fakat eşini kaybettikten sonra ısrarlara dayanamadı. 1957 genel seçimlerinde mahalli yoklamalarda aday gösterilerek milletvekili seçildi (BCA, 10.9.0.0/40.119.1,s.3).

1957 seçimlerinde milletvekili seçilen Emine Piraye Levent, 109.839 oy alarak DP Aydın milletvekili seçildi (Çolak, 2017). Sanayi Encümeni ile Sıhhat ve İçtimai Muavenet Encümeni'nde görev aldı. Bunun yanı sıra eczacılık görevine devam etti (Onur, 2019). DP'li milletvekillerinin son seçildikleri dönem olan 11. dönemde TBMM'de (Türkiye Büyük Millet Meclisi) çalışmalarda bulundu. Üç yıl yaptığı milletvekilliği döneminde (Topçu, 2019), Meclis oturumlarındaki oylamalarda aktif olsa da (Belen, 2018), Meclis çalışmalarında aktif değildi. Her ne kadar 1950 bütçe yılı görüşmelerinde ve Adnan Menderes'in hükümet programı konularında konuşmuş, TBMM idare amirlerinin tazminatları ile ilgili teklifte bulunmuş olsa da (Şahin, 2010), 1957 yılında seçildiği milletvekilliği görevi hazin bir şekilde sona erdi. 27 Mayıs 1960 darbesinin ardından Yassıada'da yargılanan yedi kadın milletvekili arasında yer aldı. Askeri darbeden sonra tutuklanan DP'li milletvekillerinin yargılanmasına 14 Ekim 1960 tarihinden itibaren başlandı. Yaklaşık 11 ay süren bu dönemde 202 duruşma yapıldı. Tutuklananlar arasında yer alan Türk Kadınlar Birliği üyesi de olan Nazlı Tlabar yapılan duruşmaların birinde Emine Piraye Levent'ten bahsetti. Tlabar ile mahkeme başkanı arasında geçen diyalogların birinde kendi dönemlerinde İstanbul'da hocalarla, öğrencilerle ve askerlerle temas ettiğini, bu temaslardan edindiği izlenimleri yetkili kişilere anlatmakla kalmayıp, Mecliste ifade ettiğini ve hatta 25 Mayıs tarihinde tekrar konuşmak için nasıl çaba sarf ettiğini fakat kendisini konuşturmadıklarını, bu duruma Emine Piraye Levent'in da yakından şahit olduğunu söyledi (Güveloğlu, 2016).

Emine Piraye Levent, Anayasayı ihlal davası ve gayrimeşru servet iktisabı davasından yargılandı. Haksız kazanç davasından beraat etmesine rağmen Anayasayı ihlal ettiği gerekçesi ile açılan davadan suçlu bulundu (Belen, 2018). Mahkeme kararını 15 Eylül 1961'de açıkladı. Mahkeme kararına göre beş sene hapis cezası ile birlikte para cezasına çarptırıldı ve kamu görevlerinde bulunması yasaklandı (Çolak, 2017). 173. madde gereğince bir sene sekiz ay süreyle Aydın'da Emniyet nezareti altında bulundurulmasına ve belirlenen maktu harcın kendisinden alınmasına karar verildi (Topçu, 2019). Yassıada'da yapılan yargılamalar sonunda aralarında Emine Piraye Levent'in de yer aldığı DP'li kadın milletvekilleri önce Yassıada'ya bir süre sonra da Kayseri Cezaevine gönderildiler (Güveloğlu, 2016). 1963 yılına kadar Kayseri Cezaevinde kalan Emine Piraye Levent, 1992 yılındaki vefatına kadar Aydın'da yaşadı (Çolak, 2017). 20 Nisan 1992 tarihinde vefat etti (Onur, 2019).

1.2. Ayşe Günel

1903 yılında Selanik'te doğan Ayşe Günel'in babası Trabzon eşrafından (Çolak, 2017) telgraf memuru Ali Efendi, annesi Atiye Hanımdı (Şahin, 2010). Günel, eski DP Çanakkale milletvekili ve geçmişte Gümrük ve Tekel Bakanlığı yapmış olan Emin Kalafat'ın ablasıydı. Ayşe Günel, İstanbul Kız Muallim Mektebi'ni bitirdikten sonra, Çanakkale Fransız Mektebi'nde, Çanakkale İlkokulu ve Ortaokulu'nda Türkçe öğretmenliği yaptı (Çolak, 2017). Aynı zamanda okul müdürlüğü görevini yürüttü. 1935 yılında Umumi Meclis seçimlerini kazanarak Çanakkale'de daimi encümen oldu (Onur, 2019). Evlendikten sonra görevinden ayrıldı (Topçu, 2019). 1940 yılından sonra İstanbul'a yerleşti. İstanbul'da bulunduğu dönemde belediye meclis azası, İstanbul Tütünbank Meclis azası gibi görevleri yerine getirdi. Bunun yanı sıra çocuk yuvaları ve Kızılay gibi sosyal kurumlarda çeşitli vazifelerde bulundu (Şahin, 2008).

Günel'i siyasi yaşamı 1946'da DP Teşvikiye Ocağı'na kayıt olarak idare kuruluna seçilmesiyle başladı (Topçu, 2019). Çok yönlü çalışmaları ile dikkat çeken Günel, DP Barbaros Dispanseri Başkanlığı, Belediye Meclisi üyeliği (Çolak, 2017), 1949 yılında Beşiktaş İlçe Meclisi üyeliği gibi görevlerde de bulundu (Onur, 2019). 1954 yılında eşini kaybetti (BCA, 10.9.0.0/259.792.5,s.4).

Ayşe Günel, parti içinde güvenilir, dürüst biri olarak görülmekteydi. Beşiktaş'a bağlı bucak ve ocakların daha önce yapılan kongrelerinde, DP İl İdare Kurulu'nun bazı azalarına karşı muhalefetleri ile tanınmış birkaç delege seçimleri kazanınca, iş başındaki parti idarecileri arasında bir endişe baş gösterdi. Yapılan kongre sonunda iş başındakilerin 17 delegesine karşılık, muhalifler de 17 delege çıkarttı. Bu durum DP Beşiktaş teşkilatında ciddi bir sorunun ortaya çıkmasına neden oldu. Bunun üzerine haklarında çeşitli sebeplerle soruşturma açılan delegeler, il idare kuruluna sevk edildiler. Yapılan soruşturmanın sonunda ilçe kongresi delegelerinden yalnız birisinin delegelik sıfatı kaldırıldı ve böylece iş başındakilerle muhalefet temsilcileri arasındaki oran 17'ye karşı 16 olarak güncellendi. Yapılacak olan yeni kongrede ise bu delegeler arasında tartışmaların yaşanacağı tahmin edilmekteydi. Muhalefetin çoğunluğu kaybettiği düşünülüyordu fakat İstanbul'un diğer bölge teşkilatında kuvvetlenen muhaliflerin iktidar taraftarı 17 delegenin bazılarını ikna ettiler ve bu suretle çoğunluğu sağladıkları söylenmekteydi. Beşiktaş teşkilatındaki muhalifler ise Şehir Meclisi'nde üstünlüğü elde eden muhaliflere bağlı olduklarından, Beşiktaş kongresinde cereyan edecek mücadele, DP İstanbul teşkilatı içindeki iktidar muhalefet mücadelesinin canlı bir örneği olacaktı. Beşiktaş teşkilatı Demokrat Parti'nin eskiden beri çok önem verdiği ilçelerden biriydi. Bu kadar çok önem verilen Beşiktaş İl İdare Kurulu üyelikleri için güvenilir kişilerin seçilmesi gerekti. Hem iş başındaki görevli kişilerin

hazırladıkları listede hem de muhaliflerin hazırladıkları listede Ayşe Günel yer almaktaydı (DP İçindeki Mücadele Akşam, 28 Şubat 1952).

Aktif bir sosyal hayatı olan Ayşe Günel, aynı zamanda Türk Kadınlar Birliği'nin genel kurulunda yer alan kadınlar arasındaydı (Güveloğlu, 2016). Esasında 1957 yılında yapılan genel seçimlerde Türk Kadınlar Birliği'nin yönetim kurulunda bulunan kişiler de dahil olmak üzere birliğe üye olan ve farklı partilerde yer alan birçok kişi milletvekili olmak için aday olmuşlardı. DP'den adaylığını koyan Ayşe Günel de milletvekili olmak için aday olan birlik üyeleri arasında yer almaktaydı. Fakat bu noktada birliğin "Birlik partiler siyasetine alet edilemez" hükmü çiğnenmiş olmaktaydı (Onur, 2019).

Başarılı bir çalışma ve sosyal hayatı olan Ayşe Günel 1957 yılında yapılan genel seçimler sonunda DP'den İstanbul milletvekili seçildi (Çolak, 2017) ve 11. dönem TBMM'de görev yaptı (Topçu, 2019). 1956 yılında bir bankanın idare meclisi azası iken 1957 seçimlerinde milletvekili seçilince buradaki görevinden istifa etti (BCA, 10.9.0.0/44.131.2, s.9). Günel'in 1957 seçimlerinde aldığı oy sayısı 315.602 idi (Onur, 2019). 1957 yılında yapılan genel seçimler sonunda 36 yaşındaki Necla Tekinel, Meclisin en genç kadın üyesi olurken, 54 yaşındaki Ayşe Günel ise Meclisin en yaşlı kadın üyesi oldu (Onur, 2019).

Fransızca bilen Günel, Milli Eğitim Komisyonu'nda yer almasına rağmen (Şahin, 2008), aktif bir çalışma yürütmedi. Üç yıllık milletvekilliği döneminde sadece bir kez Meclis kürsüsüne çıktı (Onur, 2019) ve sadece Maliye Vekâleti 1960 yılı bütçesi münasebetiyle bir kez söz aldı (Topçu, 2019). Maliye Vekâleti'nin 1960 yılı bütçesi nedeni ile ilgili yapılan görüşmelerde İstanbul'a ayrılan gelire dair söz alan Günel, İstanbul'un önemini hatırlatarak ayrılan tahsisatın aynen kabul edilmesini eleştirdi (Çolak, 2017). Konuşmasının devamında İstanbul'da yaşayanların her türlü ihtiyaçlarını karşıladığını, bu nedenle birçok kişinin kendi zevkleri ve çocuklarının eğitimi için ilk düşündükleri şehrin İstanbul olduğunu dile getirdi. O'na göre İstanbul için ne kadar bütçe ayrılırsa ayrılırsa az olacaktı. Fakat devletin bütçesinin durumunu da biliyor, bütçeden İstanbul için ayrılan miktarın 100 milyon lira olmasına rağmen yetmeyeceğini kabul ediyordu. Bununla birlikte bir avantajı vardı. Bir sonraki sene İstanbul için 300 milyon lira ayrılmasını hayal ediyordu. Ayşe Günel'in bir de şikâyeti vardı. Aralarından bir arkadaşının İstanbul'a verilen paraların heder olacağını ifade etmesine çok şaşırılmış, İstanbul'a ayrılan paranın heder olmayacağını belirtmişti. Muhalefete mensup bir arkadaşının, İstanbul'a verilenler suiistimal ediliyor sözlerine de karşı çıkan Ayşe Günel, böyle bir cümlenin ispat edilmesinin çok zor olduğunu, İstanbul'un layık olduğu seviyeye geldiğinde insanların talep ettiklerinden daha fazlasını vereceğine inandığını ifade etti. İstanbul şehrinin abide ve eserleri ile bütün dünyanın ilgisini çektiğini, İstanbul için ne isteniyorsa verilmesi gerektiğini belirterek, verilen tahsisatın aynen kabul edilmesini istedi (TBMMZC, Devre XI, Cilt 12, İçtima 3, 47. İnikat, Celse 3, 25 Şubat 1960, s.542-543).

Ayşe Günel her ne kadar milletvekili olarak Meclis'te fazla söz almadıysa da çalışmalarına devam etti. Fakat O'nun milletvekilliği 1960 yılında yapılan askeri müdahalenin ardından son buldu. 27 Mayıs askeri müdahalesi sonrasında yargılanan Ayşe Günel, 1 Haziran 1960 tarihinde tutuklandı (Topçu, 2019). Yassıada Mahkemelerinde Anayasayı ihlal ve gayrimeşru kazanç iktisabı davalarında yargılandı. Haksız kazanç davasından beraat etti (Çolak, 2017). Anayasayı ihlal suçundan dört sene iki ay hapis cezasına ve bir miktar para cezasına çarptırıldı (Topçu, 2019). 1963 yılındaki affına kadar Kayseri cezaevinde kalan Ayşe Günel, bu tarihten sonra aktif siyasete girmede. Daha çok sosyal faaliyetlerle ilgilendi (Çolak, 2017).

Ayşe Günel 19 Haziran 1988 tarihinde vefat etti (Topçu, 2019). İstanbul Zincirlikuyu Mezarlığına defnedildi (Çolak, 2017).

1.3. Hilal Ülman

1918 yılında Erzincan'da doğan (BCA, 10.9.0.0/274.839.3, s.14) Hilal Ülman'ın babası emekli Albay Adil Bey (Şahin, 2010), annesi ise Sabiha Hanımdır. Hilal Ülman, 1936 yılında Erenköy Kız Lisesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih bölümündeki eğitimini 1940 yılında tamamladı. İngilizce ve Fransızca'ya oldukça hâkim olan Ülman, Beykoz ve Kadıköy ortaokullarında öğretmenlik yaptı. 1945 yılında Üsküdar Kız Lisesi ve Üsküdar Amerikan Kız Koleji'nde tarih öğretmenliğine devam etti (Onur, 2019). Hem ülke içinde hem de ülke dışında seyahatler yaparak incelemelerde bulundu. İki çocuğu olan Hilal Ülman, 1953 yılında eşini kaybetti (Şahin, 2010). Asıl mesleği tarih öğretmenliği idi (Şahin, 2010). Kendi ifadesine göre cumhuriyet devrinde yetişmiş, cumhuriyet esaslarını benimsemiş ve 17 yıl bu ilkeleri öğrencilerine telkin etmişti (BCA, 10.9.0.0/37.112.4, s.8).

Hilal Ülman, Üsküdar Amerikan Kız Koleji'ndeki görevine 1957 yılına kadar devam etti (Çolak, 2017). Başarılı bir öğretmen olan Ülman, tarihi konuların daha iyi anlaşılmasına sağlamak için farklı çalışmalar yaptı. Üsküdar Amerikan Koleji'nde görev yaptığı dönemlerde bazı temsillerin hazırlanmasında görev aldı. Üsküdar Amerikan Okulu'nu bitiren Ayşe Ülkü Ersin, öğrencilik dönemi ile ilgili anıları anlatırken anılarında Hilal Ülman'a da yer verdi. Ersin, okula devam ettiği dönemde okulun bazı sanat etkinliklerine çok önem verdiğini, hatta okulda tiyatro eserleri sahneleneceği zaman, eserlerde rol alacak oyuncuların seçimi için İstanbul Şehir Tiyatrosu'ndan yönetmen geldiğini ve yönetmenin sınav yaparak oyuncuları seçtiğini belirtti. Seçme sınavlarını başarıyla geçen Ersin'in yer aldığı oyunlar arasında Hilal Ülman tarafından hazırlanan Tarih Geçidi isimli eser de yer almaktaydı (Ersin, 2021). Hilal Ülman sadece tarih öğretmeni değil aynı zamanda sanat yönü ağır, çalışkan bir kadındı.

Öğretmenlik mesleğini çok seven ve mesleki birikimini farklı platformlarda sürdürmek isteyen Hilal Ülman 1957 yılında yapılan genel seçimlerde, 156.508 oy alarak DP Bursa milletvekili seçildi (Çolak, 2017) ve 11. dönem Bursa milletvekili olarak Meclise girmeye hak kazandı. Ülman 1957 yılında yapılan genel seçimlerin ardından 11. dönemde eğitimci kimliğinden ötürü TBMM'de Milli Eğitim ve Çalışma Komisyonu'nda üye olarak görev aldı. Üyeliği sırasında eğitimle ilgili konularda çalışmalar yaptı (Onur, 2019). Çalışkan bir kişiliğe sahip olan Ülman, Mecliste sadece iki kanun teklifinde bulundu (Topçu, 2019). Maarif Vekâleti başta olmak üzere bazı üniversitelerin ve Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü'nün 1958 yılı bütçeleri ile (TBMMZC, Devre XI, İçtima 1, C.2, İnikat 33-49, 1958, s.41), 3407 sayılı kanunun 3. Maddesinin 1. Fıkrasının değiştirilmesi hakkındaki kanun (Topçu, 2019) münasebetiyle konuşmalar yaptı. Ayrıca Maarif Vekâleti kuruluş kadroları hakkındaki 4962 sayılı kanuna bağlı cetvellere Yüksek İslam Enstitüleri için kadro eklenmesine dair kanun münasebetiyle beş defa söz aldı. Esnaf Vergi Kanunu'nun kaldırılması ve 5421 Sayılı Kanun'un bazı maddelerinin tadili ve bazı maddelerine fıkralar ilavesi hakkında 6582 Sayılı Kanun'un maddelerinin tadili ve bu kanuna bazı hükümler ilavesine mütedair 6838 Sayılı Kanun'un 2. Maddesinin 7 numaralı bendinin tadili hakkında (Topçu, 2019) ve iki arkadaşıyla beraber 5545 Sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanunu'nun 40 ve 41. Maddelerinin değiştirilmesi hakkında olmak üzere iki kanun teklifi bulunmaktaydı (TBMMZC, Devre XI, İçtima 3, Cilt 11, İnikat 19-40, 1960, s.38).

Hilal Ülman'ın parti içinde aktif bir çalışma hayatı vardı. DP'ye katılımları arttırmak ve muhalefete karşı kurulan Vatan Cephesi'ni güçlendirmek için Bursa dahil olmak üzere 20 ilde milletvekillerinin katılımı ile çeşitli gezilerin yapılması ve vatandaşlarla görüşülmesi kararlaştırılmıştı. Aralarında Hilal Ülman'ın da yer aldığı DP Bursa milletvekilleri şehri ve ilçeleri gezerek halkın sorunlarını dinledi. Özellikle Gemlik'te yapılan ve genel meselelerin ele alındığı toplantıda halk, milletvekillerine tek tek sorunlarını anlattı (Tunç, 2016).

Hilal Ülman, uzun yıllar öğretmenlik yaptığı için ülkenin eğitimle ilgili sorunlarını yakından biliyordu. Bu nedenle sorunların çözümü için çalışmalarını milletvekili olduktan sonra da sürdürdü. Örneğin Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra eğitim alanında hızlı gelişmelerin sağlanması için birtakım girişimlerde bulunulmuştu. Batı'nın eğitim politikası hakkında bilgi sahibi olmak üzere yurt dışına öğrenciler gönderilerek raporlar istenmiş, Batı ülkelerinden alanında uzman kişiler Türkiye'ye davet edilmiş, okuma yazma seferberlikleri düzenlenmiş, ilk, orta ve yüksek eğitimin sorunları için çözümler üretilmiş, okul sayısının arttırılmasına çalışılmıştı. Meclis'te de eğitimin iyileştirilmesine yönelik çalışmaların yapılmasına devam edildi. Eğitimin nitelik ve nicelik bakımından daha iyi hale gelmesi için fikir alışverişinde bulunularak, eğitim sistemi adına teklifler getirildi, konuşmalar yapıldı. Eğitimin daha iyi bir seviyeye gelmesinin ülkenin geleceği açısından büyük öneme sahip olduğunu bilen Ülman, bu amaçla Mecliste yaptığı konuşmalarda sıklıkla eğitimin birleştirici özelliğinden bahsetti. O'na göre eğitimin istikrarlı ve belirli bir temele dayandırılması gerekti (Onur, 2019). Dünyada olaylar çok hızlı değişmekte, değişen şartlara uyum sağlama becerisini gösteren ülkeler gelişmeye devam etmekteydi. Ülman, bu gelişmeye uyum sağlanması konusunda gençliğin ihmal edilmemesini, aksine onlara daha çok önem verilmesini savunuyordu. Bütçe nedeni ile Mecliste yaptığı konuşmada dünyada yaşanan hızlı gelişmeler nedeni ile gençliğe sağlam bir terbiye ve eğitim vermenin artık gün geçtikçe daha çok önem kazandığını belirterek, eğitim davasının bir bütün olarak düşünülmesi gerektiğini ifade etti. Çünkü eğitim, medeniyeti ilim yolu ile devam ettiren ve milletlere şahsiyet verip onları çeşitli manevi kıymetlerle süsleyen bir mekanizmaydı. Maarif Vekâleti ise gençliğin istikbale yararlı bir hale gelmesini sağlayan bir müessese idi. Eğitimin memleket, demokrasi ve insanlık davası olduğunu düşünen Ülman, ideal olana erişmek için gayret edilmesi gerektiğinin altını çizdi. Fakat eğitimin gelişmesi gerektiğini anlatmak yeterli değildi. Bu amaçla eğitime yatırım yapılmalı, yapılan yatırımlarla eğitim kurumları inşa edilmeli, insan yetiştiren bu mekanizmanın çalışmasının her yıl daha verimli hale getirilmesi için çaba sarf edilmeliydi. O, Bakanlığın ihtiyaçları yerinde ve zamanında görüp tedbir aldığına emindi fakat eğitime yapılan yatırımlarının hemen netice vermeyeceğini, bu nedenle konu ile ilgili yapılan eleştirilerde daha dikkatli olunması gerektiğini düşünüyordu. Eski bir öğretmen olması nedeni ile öğretmenlerin sorunlarını yakından biliyordu. Öğretmenlik mesleğinin sorumluluğunun artmasına rağmen öğretmenlerin her türlü güçlük karşısında sorumluluk almaktan kaçınmadığını görüyor, bu nedenle Maarif Vekaleti'nin, öğretmenlerin maddi, manevi refahını sağlaması gerektiğini her fırsatta dile getiriyordu. O'na göre öğretmen milletlerin ve idarecilerin isimsiz mütevazı işçileri, bütün kültürel ve insani değerlerin bekçisiydi. Her cemiyet öğretmene muhtaçtı ve öğretmen her zaman insanlığın hizmetindeydi. Bu kadar önemli sorumluluğu olan öğretmenlerin refaha kavuşturulması artık bir zaruret haline gelmişti. Çünkü eğer öğretmenler boş zamanlarında başka işler yapmaya zorlanırsa mesleğine yeterince önem veremez, ekonomik güvenden yoksun kalırsa acı çeker, geleceğin toplumunu teşkil eden çocukları yetiştiremezdi. Bu nedenle Ülman, öğretmenlik mesleğini cazip kılmak ve manevi hasletler bakımından üstün insanları mesleğe çekmek gerektiğini düşünüyordu. Mevcut iktidar, öğretmenin manevi değerini yükseltmek ve maddi bakımdan daha iyi hale gelmesi için çeşitli sahalarda hamleler yapmıştı fakat buna rağmen okulların bir kısmında hala öğretmen

yoktu. O, öğretmenin hızla yetişemeyeceğini biliyor, öğretmen azlığının sebebini sadece nüfus artışı ve öğrenmeye hevesli bir nesil yetişmesinden değil biraz da eski yıllarda kapatılan öğretmen okullarında aramanın gerektiğini ifade ediyordu. Bu durumu önlemek için 1950'den başlayarak yedi adet ilk öğretmen okulunun açıldığını, üniversite ve yüksek okulların sayısının fazlaştırıldığını ifade eden Ülman, açılan bu okullarda öğretmen yetiştirmenin hala bir sorun olarak devam ettiğini de görüyordu. Yaptığı konuşmada bütün bunlara rağmen hükümet olarak öğretmenliği arzulanan bir meslek haline getirmek ve kaliteli öğretmen yetiştirmek amacıyla olduklarını belirtti. Yapılacak işlerin başında iktidarın ilkökul öğretmenlerine sağladığı İntibak Kanunu'nun orta öğretimde görevli öğretmenlere de tanınması, kıdem kaybedenlere yeni kadrolar verilmesi, kadroya geçen yardımcı öğretmenlere kıdem hakkı tanınması hususlarının yer aldığını ifade eden Ülman, gençlere faydalı olmak amacıyla eğitim yayınlarının bedelsiz olarak öğretmenlere verilmesinin çok yerinde olacağını da belirtti (TBMMZC, Devre XI, Cilt 2, İçtima 1, 47. İnikat, 26 Şubat 1958, Celse 3, s.720-722).

Mecliste Afyonkarahisar Mebusu Orhan Kökten bir kanun teklifinde bulunarak, ilk tedarikat müfettişlerinin Muvazene-i Umumiye içine alınmasına dair 3407 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinin 1. Fıkrasının değiştirilmesini istemişti. Hilal Ülman, Orhan Kökten'in sunduğu ilkökul öğretmenlerine müfettiş olmayı sağlayacak olan bu kanun teklifi hakkında konuşmak üzere söz aldı. Kendisi uzun yıllar öğretmenlik yaptığı için eğitimin ve öğretmenlerin sorunlarını yakından biliyor ve çözüm üretebiliyordu. O'na göre ilköğretim davası eğitim sisteminin temeliydi. Cahillik azaltıldığı takdirde toplumun milli, içtimai ve siyasi sahada kültür seviyesinin yükseltilmesi mümkün olabilirdi. Bu nedenle söz konusu kanun ile hem öğretmenlik mesleği cazip hale getirilebilir, hem de ilkökul öğretmenlerinin yeteneği ölçüsünde mesleğinde yükselmesi sağlanabilirdi. O, bir memleketin refahı ve ilerlemesini öğretmenlerin mesaisine bağlıyor, layık olduğu maddi ve manevi karşılığı gören, kendisine hem tatmin hem terfi yolları açılan öğretmenin büyük bir özveriyle bağlı bulunduğu mesleğine daha kuvvetle sarılacağını ve gelecek nesle daha çok faydalı olacağını düşünüyordu. Bununla birlikte öğretmenlik mesleğinin sağladığı refah seviyesi ile hem mesleğe iyi ve nitelikli insanlar kazandırılacağını, hem de yeni öğretmenlerin yeteneklerini geliştireceklerine inanıyordu. Bu nedenle söz konusu teklif kabul edildiği takdirde, kültürlü bir topluluk kazanç bakımından tatmin edilecek, serbest sektöre karşı öğretmenlik mesleği korunacak, öğretmenlere yüksek bir sosyal seviye hazırlanacak ve böylece manevi hasletler bakımından seçkin ve üstün vasıflı insanların meslekte kalması sağlanacaktı. Fakat ortada önemli bir sorun vardı. İlkokul müfettişlerine duyulan ihtiyaç nedeni ile sayılarını fazlaştırmak amacıyla müfettişler, 1938 yılında muhasebe-i hususiyeden muvazene-i umumiyeye geçirilmişlerdi. O zaman ülkede 7000 ilkökul, yaklaşık 15.000 küsür öğretmen, buna karşılık 382 müfettiş vardı. Fakat aradan geçen zamanla bu durum değişmiş, ilkökulların sayısı 21.000'i, öğretmen sayısı da 50.000'i geçmiş fakat müfettiş sayısı 340'a düşmüştü. İlkokul müfettişi olmak için çok seçenek de yoktu, ya Gazi Terbiyesi Enstitüsü Pedagoji şubesinden ya da muadili yabancı okullardan mezun olmak gerekti. Her yıl yetişen 20-30 müfettişe mukabil bir o kadarı emekli oluyor veya hayatını kaybediyordu. Her yıl öğrenci, öğretmen ve okul sayısı artıyor, müfettiş sayısı ise adeta sembolik bir rakam olarak kalıyordu. Müfettiş sayısında değişikliğin olmaması ise müfettişlerin teftiş kalitelerinin ve randımanlarının azalmasına neden oluyordu. Artık ilkökul müfettişlerinin sayısını normal bir seviyeye yükseltmek zaruret haline gelmişti. Ülman'a göre ilkökul öğretmenleri arasından, liyakat ve başarıları tespit edilmiş kişilere bu imkân verilebilirdi. Üstelik bu şekilde öğretmenlik mesleğine manevi bir cazibe kazandırılabilir, kalifiye öğretmen yetiştirme konusunda avantajı sağlanabilirdi (TBMMZC, Devre XI, Cilt 4, İçtima 1, İnikat 85, Celse 2, 25 Haziran 1958, s.662-663).

Bursa milletvekili iken öğretmenlerin özel okullarda ve özel öğrenci yurtlarında ek vazife yapmaları hakkında kanun münasebetiyle de konuşma yapan Hilal Ülman (TBMMZC, D.XI, İçtima 2, Cilt 6, İnikat 9-31, 1959, s.52), öğretmenlik mesleğine çok değer verdiğini her fırsatta dile getirdi. Meclis görüşmelerinde Şahap Kitapçı'nın öğretmenler ile ilgili yaptığı bir isnata cevap veren Ülman, Anadolu'nun birçok yerinde özel dershanelerin açıldığından bahsederek, devlet okullarında ders veren öğretmenlere, özel dershanelerde de görev verilmesi istendiğini belirtti. Bu duruma karşı çıkan Ülman, teklifin bütçe encümeni tarafından yapıldığını, maarif encümeninin gözünden kaçmış veya o anda düşünülmemiş olabileceğini ifade ederek, bu durumu maarif encümeni olarak kabul etmediklerini belirtti. Türkiye'nin neresinde ve ne vasıfta olursa olsun hiçbir öğretmenin, öğrencisini sınıfta bırakıp ondan yeniden menfaat sağlayacak kadar küçülmediğini ifade etti (TBMMZC, Devre XI, Cilt 6, İçtima 2, İnikat 14, 12 Aralık 1958, Celse 1, s.160).

Öğretmenlere olduğu kadar öğrencilere de değer veren Hilal Ülman, İmam Hatip Lisesi mezunlarına daha yüksek bir din kültürü eğitimi alma fırsatının verilerek memleketin ihtiyacı olan bilgili din adamlarının yetiştirilebileceğine inanmaktaydı (Onur, 2019). İlahiyat Enstitüsü Kanunu'nun müzakeresi kapsamında söz alan Hilal Ülman, İmam Hatip okullarının mezunlarını vermeye başlamasıyla memlekette büyük bir boşluğun dolmaya başladığını, söz konusu kanun teklifi ile bu mezunlara daha yüksek bir din kültürü eğitiminin verilmesi için Yüksek İlahiyat Enstitüsü kurulmasının önünün açıldığını ifade etti. Uzun seneler ihmal edilmiş olan bu mesele çözülmürse, ülkede hurafe ve batıl inançtan uzak insanlar yetiştirmek mümkün olabilirdi. Çünkü O'na göre ülkede bilgili din adamlarına ihtiyaç vardı ve yıllarca ihmal edilmiş olan bu davanın bir an evvel en iyi şekilde halledilmesi, kurulacak İlahiyat Enstitüsü'nün daha bilgili ve daha kalifiye insanlar yetiştirmesine bağlıydı. Enstitü'nün öğretim süresinin dört seneye yükseltilmesi ile elde edilmesi düşünülen fayda artabilirdi (TBMMZC, Devre XI, Cilt 9, İçtima 2, İnikat 78, 8 Haziran 1959, Celse 1, s.618).

Maarif Vekâleti bütçesi ile ilgili olarak Mecliste 1960 yılında yaptığı diğer bir konuşmada ise eğitim davasında fikir ayrılıklarını bir yana bırakmak gerektiğini, gençleri demokratik bir terbiye ve ahlak sistemi üzerinde yetiştirebilmek için eğitim davalarına tarafsız bir gözle tetkik etmek gerektiğini belirtti. Kendilerinin döneminde yani 10 yılda eğitimin durmadan ve ileri bir hızla yol aldığını, geliştiğini elbette hataların olduğunu, ama yol gösterici ve yapıcı tenkitlerden faydalanarak münevver insanların olgunluğu içinde meseleleri daha iyi yerlere götürülebileceğini ifade etti. Çünkü ona göre eğitim, hem memleketin içtimai ve siyasi sahada olgunlaşmasında, hem cehaletin yenilmesinde, hem de vatandaşların fikri kabiliyetlerinin gelişmesinde önemli rol oynamaktaydı. Eğitim deyince akla gelen en önemli kişi öğretmendi. Gittikçe artan nüfus ve refah seviyesinin yükselmesi beraberinde öğretmen azlığı konusunu gündeme getirmiş, imkânlar nispetinde öğretmen ve yüksek öğretmen okulları açılmış fakat yine de öğretmen sayısı istendiği kadar arttırılamamıştı. Bu nedenle, eğitimin ile ilgili çalışmaların hızlandırılması gerekmedi. O, vatanın dört köşesine dağılarak yüzyılların cehaletini aydın fikirleriyle silmeye çalışan Türk öğretmenine her türlü maddi ve manevi yardımın yapılması gerektiğini gerekli görüyordu. Ayrıca 6273 Sayılı Kanun'un pürüzlerinin halledilmesi ile 7000'i aşan bir öğretmen topluluğunun maddi olarak ferahlayacağını da düşünüyordu. Çalışmalar devam etmeli, orta ve teknik eğitim kadro kanunları vakit geçirmeden çıkarılmalı, öğretmen yetiştiren üniversite şubelerine daha çok miktarda burs verilmeli ve öğretmenin fikri gelişimini ve görgüsünü arttıracak yurt içi ve yurt dışı geziler düzenlenmeliydi. Bu arada 10 yıldır açılan yüzlerce kültür kuruluşuna ilave olarak İstanbul'da açılan Yüksek İslam İlahiyat Enstitüsü'nün, ülkenin manevi kalkınmasında önemli bir

katkısı olacağını, bu nedenle bu tür müesseselerin sayısının arttırılmasını temenni etmekteydi. Hilal Ülman'ın üzerinde durduğu diğer bir konu ise köy gezici kurslarıydı. Köy kalkınmasına büyük etki eden ve medeniyeti köylere götüren bu kursların sayılarının arttırılmasını özellikle istemekteydi. Konuşmasında köy okulları için bütçeye konulan paranın önemine değinen Ülman, bu paranın köy okullarının yapımında kullanılacağını ifade etti (TBMMZC, Devre XI, Cilt 12, İçtima 3, İnikat 47, Celse 3, 25 Şubat 1960, s.576-577).

Hilal Ülman milletvekili olduğu dönemde aktif olarak sosyal hayatta da yerini aldı. 1959 yılında Ankara'da Kadınlar Dayanışma Derneği adıyla kurulan dernek, "Conseil International Des Femmes" adlı uluslararası kadın örgütünün Türkiye uzantısıydı (Tatlı, 2008). 1959 yılında Ankara'da kurulan iç ve dış yapılanmalı olan bu dernek, ülke içinde Kadınlar Dayanışma Birliği olarak adlandırılmıştı. Derneğin amaçları arasında çalışan kadınlar başta olmak üzere tüm kadınların sorunlarını araştırmak, kadın dernekleri arasında dayanışmayı sağlamak, kadınlığı ilgilendiren konular hakkında çalışmalarda bulunmak, yoksul ve muhtaç kadınlara yardım etmek, kadının eğitimi için kurslar açmak, kadınlara yönelik ayrımların kaldırılması için çalışmak, uluslararası barış için ilişkiler kurmak yer almaktaydı. Derneğin öncü isimleri arasında Hilal Ülman da vardı (Onur, 2019).

DP döneminin çalışkan kadın milletvekillerinden olan Hilal Ülman, 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden 12 gün sonra 8 Haziran 1960'ta tutuklandı (Topçu, 2019). Yassıada Mahkemelerinde yargılanan DP'li milletvekillerinden biri olan Hilal Ülman'a Anayasayı ihlal suçundan dört yıl iki ay mahkûmiyet cezası verildi (Çolak, 2017). Para cezası da verilen Ülman, kararın açıklanmasının ardından baygınlık geçirdi (Topçu, 2019). Yassıada'dan sonra cezasının bir bölümü Kayseri Cezaevi'nde geçirdi. 1963 affı ile serbest kaldıktan sonra bir özel şirkette personel müdürü olarak çalıştı. 24 Haziran 2000 yılında vefat etti. Ankara Karşıyaka Mezarlığına defnedildi (Çolak, 2017).

2. SONUÇ

Cumhuriyetin kurulması ile birlikte Türk milleti hep birlikte ülkenin kalkınması için çalışmaya başladı. Cumhuriyetin ilk yıllarında oldukça düşük olan okuma yazma oranı, okuma yazma seferberliğinin başlaması ve diğer uygulamalarla arttı. Özellikle ülkenin gelişmesi için kızların okumasına ve meslek sahibi olmasına çalışıldı. 1950'li yıllara gelindiğinde her meslek dalında kadınları görmek mümkündür. Kadınlar artık öğretim kademelerinde öğrenim görüyor, birkaç yabancı dil konuşabiliyor, sosyal hayatta yerini alıyor, çalışma hayatına atılıyor ve çalışma hayatı ile ev hayatını birlikte başarı ile yönetebiliyordu. Bu başarılı kadınlar arasında yer alan Ayşe Günel, Hilal Ülman ve Emine Piraye Levent Türk kadınının neler yapabileceğini gösteren ve mesleği öğretmen olan kadınlar arasındaydı. Her üçünün öğretmen olmasından başka diğer bir ortak özellikleri de 1957 seçimlerinden sonra milletvekili seçilmeleriydi. Öğretmenlik mesleğinin daha okul yıllarındayken aday öğrencilere verdiği ağır duruş, dürüstlük, çalışkanlık gibi özellikler üç kadın öğretmende vücut bulmuştu. Emine Piraye Levent'in milletvekili adayı olarak Celal Bayar tarafından seçilmesinde mutlaka onun olumlu özelliklerinin etki yaptığını söylemek mümkündür. Keza Ayşe Günel'in DP'de yer aldığı dönemde Beşiktaş ilçe idare kurulu seçimlerinde parti içinde hem iş başındakilerin hem de muhalefetin aday listesinde yer alması onu örnek bir kişilik olarak benimsendiğini göstermesi açısından önemlidir. Hilal Ülman ise sürekli çalışmaktadır. Meclis'te genel olarak eğitim ve öğretim sorunlarını dile getirmekte, çözüm üretmeye çalışmaktadır. Fakat yaşam tarzları ve sergiledikleri kişilikleri ile örnek olan bu üç öğretmen kökenli kadın milletvekili, belki de akıllarından hiç geçmeyen bir sonla yüzleşmek zorunda kaldı. 27 Mayıs askeri darbesi hem onların mesleklerinden men edilmesine hem de ceza almalarına neden oldu. Yeni kurulan

devlette ve kadınların meslek sahibi olmaya başladıkları bir dönemde meydana gelen bu olayın, ülkenin geleceğinde söz sahibi olmak ve okumak isteyen kız öğrencilerin ürkmesine hatta eğitimden uzaklaşmalarına neden olduğu söylenebilir.

3. KAYNAKÇA

Makale, kitap ve tezler

- Acar, D. G. (2007). *Aydın Tarihinde Kadın 1923-1996*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi.
- Belen, N. (2018). Aydın Örneğinde Türkiye’de Kadın Temsili Ve Milletvekilleri Üzerine Bir Değerlendirme 1935-2018. *Yeni Fikir*, 8(20), 51-65.
- Bilim, B. (2014). *Türkiye’de Kadının Siyasal Katılım Mücadelesi: Afyonkarahisar Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi.
- Çolak, F. (2017). Demokrat Parti Dönemi’nde TBMM’deki Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri 1950-1960. *Tarih Okulu Dergisi*, 10(XXXII), 115-158.
- Doğramacıoğlu, H. (2018). Şemsettin Sami’nin Kaleminden Kadınlar. *Asia Minor Studies*, 6(12), 221-239.
- Ersin, A. Ü. (2021). UAA’nın Hayatımdaki Yeriyle İlgili Bir Kitap Yazabilirim. *Connect*, S.13, 50-53.
- Gök, H. V. (2022). Demokrat Parti Döneminin Önemli Bir Siması Namık Gedik Ve Siyasi Faaliyetleri 1950-1960. *Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları*.
- Güveloğlu, G. K. (2016). Demokrat Parti’nin Milletvekillerinden Nazlı Tlabar (1950-1960). *Tarih ve Gelecek Dergisi*, 2(2), 9-35.
- Onur, E. (2019). *1950’lerde Türkiye’de Kadının Sosyal Statüsü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi.
- Şahin, A. A. (2008). *Türkiye’deki Kadın Milletvekilleri Ve Meclisteki Çalışmaları 1935-2002*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Niğde Üniversitesi.
- Şahin, C. (2010). *Türk Parlamentosundaki Kadın Milletvekilleri 1935-2007*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi.
- Şimşek, D. Ç. (2022). Parlamentoda Türk Kadınının Siyasal Temsil Tarihi (1935-1980). *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*. 15(38), 613-631.
- Tatlı, C. (2008). *Demokrat Parti Döneminde Toplumsal ve Siyasal Hayatta Kadın*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi.
- Topçu, İ. (2019). Demokrat Parti’li Kadın Milletvekilleri ve Meclisteki Faaliyetleri 1950-1960. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. S. 17, 143-162.
- Tunç, B. (2016). Bursa’da Vatan Cephesi. *U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 137-162.

Arşiv Kaynakları

Devlet Arşivi Başkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA)

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

Anayasa Mahkemesi Başkanlığı, Yassıada Mahkemesi Kararları, 10.9.0.0/40.119.1,
10.9.0.0/261.799.7, 10.9.0.0/44.131.2, 10.9.0.0/259.792.5, 10.9.0.0/37.112.4,
10.9.0.0/274.839.3.

Gazeteler

Akşam Gazetesi

TBMM Zabıt Ceridesi

TBMMZC, Devre XI, Cilt 12, İçtima 3, 47. İnikat, Celse 3, 25 Şubat 1960, s.542-543.

TBMMZC, Devre XI, İçtima 1, C.2, İnikat 33-49, 1958, s.41.

TBMMZC, Devre XI, İçtima 3, Cilt 11, İnikat 19-40, 1960, s.38.

TBMMZC, Devre XI, Cilt 2, İçtima 1, 47. İnikat, 26 Şubat 1958, Celse 3, s.720-722.

TBMMZC, Devre XI, Cilt 4, İçtima 1, İnikat 85, Celse 2, 25 Haziran 1958, s.662-663.

TBMMZC, D.XI, İçtima 2, Cilt 6, İnikat 9-31, 1959, s.52.

TBMMZC, Devre XI, Cilt 6, İçtima 2, İnikat 14, 12 Aralık 1958, Celse 1, s.160.

TBMMZC, Devre XI, Cilt 9, İçtima 2, İnikat 78, 8 Haziran 1959, Celse 1, s.618.

TBMMZC, Devre XI, Cilt 12, İçtima 3, İnikat 47, Celse 3, 25 Şubat 1960, s.576-577.

4. EXTENDED ABSTRACT

After the collapse of the Ottoman Empire, the national struggle began. Turkish Nation, men and women, participated in the national struggle together. This war was a war of existence. Either the country would be completely destroyed or it would achieve success by fighting. In the end, it was the wish of the Turkish nation. The war has been won. But now a greater struggle awaited the Turkish nation. Every part of the country was destroyed, thousands of martyrs were lost, and the industry collapsed. Most of those left behind were women, the elderly and children. Moreover, most of them were illiterate. The country needed development in every field, but the most important thing was the work to be done in the field of education. During the Ottoman Empire, women were more interested in housework. This situation caused women to remain in the

background in social life. It is now time for women to take an active role in the development of the country. In fact, Turkish women had proven themselves during the War of Independence.

But now the woman had to work harder. New schools were opened to ensure the country's development in the field of education. Students were sent abroad to study. Experts were brought from abroad. Latin Alphabet was adopted. National Schools were opened to spread literacy with the new alphabet. A literacy campaign was launched. Everyone, young and old, men and women, participated in the literacy campaign.

Turkish women who received education in schools began to work in various fields. The woman was a housewife at home and a teacher of students at school. Sometimes a woman was an individual who worked in the fields to earn her living. Atatürk was sure that Turkish women could achieve everything. Therefore, he gave women the right to vote and be elected. With the transition to multi-party democratic life, the status of women began to change. Eight women were elected as deputy in the 1957 parliamentary elections. Three of the eight women elected as deputy were teachers.

Emine Piraye Levent actually graduated from the faculty of pharmacy. But she also worked as a teacher. She took part in many associations. She was nominated as a parliamentary candidate by Celal Bayar. Emine Piraye Levent's wife was among the first to establish DP in Aydın. But despite all the insistence, she did not become a candidate in the general elections in 1950 and 1954. But after losing her husband, she could not resist the insistence. She was nominated as a candidate in local polls in the 1957 general elections. At the end of the 1957 elections, she was elected as Aydın deputy. Ayşe Günel was a Turkish teacher. She continued her profession successfully for many years. She was a person loved by everyone. After she joined the Democratic Party, she continued her work as a member of parliament. She took part in the general assembly of the Turkish Women's Union. When she was elected as a member of parliament, she was the oldest female member of the Assembly. Hilal Ülman was a history teacher. She continued her job lovingly for many years. Ülman grew up in the republican era, adopted the principles of the republic and instilled these principles in her students for 17 years. She took part in the preparation of historical plays performed in schools. She had a very active professional life. After being elected as a member of parliament from the Democratic Party, she continued her professional work as a member of parliament. She made a speech in the parliament about the problems of teachers. She strived to bring the teaching profession to a better position.

Three female deputies elected from the Democratic Party after the 1957 elections had something in common. All three were teachers. They quickly began to attract attention with their characters, stance, honesty and hard work. But the situation of political life in the country was not good. There was a military intervention in Turkey in 1960. Following the military intervention, the deputies were tried and arrested. They did not accept the accusations in court. But these efforts did not yield any results. Female MPs were arrested. Their careers, which they started as teachers, ended. The arrest of female deputies caused to surprise. This sad event deeply affected the society. However, Turkish women continued to progress in every field. This progress was interrupted. Turkey's need for educated, honest people has increased. The country's need for educated and honest people has increased. This negativity delayed the country's progress for a while.